

مطالعات تناترا

کانون تناتر دانشگاهی
اداره کل هنرهای نمایشی

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:

سرور، رضا، ۱۳۵۵ -، گردآورنده
دفتر مطالعات تئاتر / گردآوری رضا سرور، بهزاد آقاجمالی؛ مدیر پروژه میلاد نیک آبادی؛
ویرایش فرشید کردمافی؛ [برای] کانون تئاتر دانشگاهی، اداره کل هنرهای نمایشی.

مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:

تهران: انتشارات نمایش، ۱۳۹۸
۲۳۲ ص.: مصور.

فروست:

انتشارات نمایش؛ ۵۱۹.

شابک:

۱۸۰۰۰۰ ریال ۱-۴۱-۶۶۶۶-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی:

فیفا

موضوع:

نمایش -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع:

Theater -- Addresses, essays, lectures

شناسه افزوده:

آقاجمالی، بهزاد، ۱۳۵۷-، گردآورنده

شناسه افزوده:

نیک آبادی، میلاد، ۱۳۶۴-

شناسه افزوده:

ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. مرکز هنرهای نمایشی. انتشارات نمایش

شناسه افزوده:

ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. اداره کل هنرهای نمایشی. کانون تئاتر دانشگاهی

رده بندی کنگره:

۱۳۱۸ ۴۴۵ / ۲۰۳۸ PN

رده بندی دیویی:

۱۹۲/۰۵

شماره کتابشناسی ملی:

۵۶۵۶۳۳۶

نمایش

انتشارات نمایش

دفتر مطالعات تئاتر ۱ (۵۱۹)

گردآوری: رضا سرور - بهزاد آقاجمالی

ناشر: انتشارات نمایش

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

چاپ و صحافی: چاپخانه سازمان فرهنگی کوثر

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

۹۷۸-۶۲۲-۶۶۶۶-۴۱-۱۰-۱۸۰۰۰

دفتر مطالعات تئاتر

کانون تئاتر دانشگاهی
اداره کل هنرهای نمایشی

فهرست

سخن آغازین ۶

ماروین کارلسون: نظریه تئاتر در قرن بیستم | ترجمه رضا سرور ۸

هانس تیس لمان: «ناسازگاری دیرین» نظریه فلسفی و تراژدی | ترجمه نریمان افشاری ۴۰

دیوید یانسنس: مسئله مکان در تراژدی یونان باستان | ترجمه بهزاد آقاجمالی - نسترن فتحی

ادموند یلسون: کمان و زخم | ترجمه عرفان خلّاقی ۷۸

یمور دریچالی: سروصدای بیرون صحنه | ترجمه صالح نجفی ۹۲

لویی السور: «پیکر و تئاتر»: برتولتزی و برشت | ترجمه فرید دبیرمقدم ۱۰۸

ژان پل سارتر: هیچ‌کس معصوم نیست | ترجمه نوید آئینی ۱۲۶

اریک بیتلی: له و علیه تئاتر | ترجمه معین محب‌علیان ۱۴۰

پاتریس پاوی: فضا، زمان و کنش در تئاتر | ترجمه دکتر محمد رضا خاکی ۱۶۰

اریکا فیشر لیخت: سیاست‌های تملک فضا | ترجمه مهسا شیدانی ۱۸۰

الینور فیوکس: حضور و انتقام نوشتار از آن | ترجمه محمد منعم ۱۹۸

یوجینیو باربا: آزمایشگاه غریزه | ترجمه حسین جزء جوادی ۲۰۸

حامد اصغر زاده: تئاتر کدام ایده‌ها؟ ۲۱۶

شیدا ماهان: در باب کتاب درآمد و اتلج بر مطالعات تئاتر و اجرا ۲۲۶

دفتر مطالعات تئاتر

کانون تئاتر دانشگاهی

اداره کل هنرهای نمایشی

به کوشش

رضا سرور | بهزاد آقاجمالی

شرری سردبیری

دکتر فرهاد مهدسری

رضا سرور | میلاد نیک‌آبادی

یوسف باپیری | بهزاد آقاجمالی

مدیر پروژه

میلاد نیک‌آبادی

(مدیر کانون تئاتر دانشگاهی)

ویرایش

فرشید گردمافی

صفحه‌آرایی و گرافیک

علی محمدی

نمونه‌خوانی

کیمیا نیک‌پور

نقاشی جلد

زهرا یوسفی

تشکر و قدردانی

مهدی افضلی

(مؤسسه توسعه هنرهای معاصر)

شهرام کرمی

(مدیرکل هنرهای نمایشی)

سخن آغازین

از همان نخستین روز برانج شکل‌گیری کانون تئاتر دانشگاهی ایده‌های متنوعی مطرح شد که منجر به تأسیس پژوهشگاه تئاتر، تدوین دایرةالمعارف نمایش، تشکیل گروه علمی تحقیقی برای نگارش تاریخ تئاتر معاصر ایران، برگزاری سمینارها و کارگاه‌های بین‌المللی تئاتر و تأسیس پلاتو برای دانشجویان آغاز شد و امتداد آن تا انتشار فصلنامه مطالعات تئاتر و برگزاری فستیوالی برای ارائه آثار دانشجویی به تئاترهای دولتی و خصوصی گسترش می‌یافت. از میان این ایده‌ها، و در اصل خیال‌بافی‌ها، تنها سه ایده امکان تحقق یافت. اولی برنامه امکان بود که به ارائه آثار دانشجویی پرداخت و دستاورد آن ما را به برگزاری دوره‌های بعد امیدوارتر کرد، دومی فصلنامه‌ای است که شماره نخست آن در استان شماست و سومی، سمیناری در باب مفهوم اجرا، که فراخوان آن در همین شماره منتشر شده است. سایر ایده‌های محقق نشده - که اهمیتی به مراتب افزون‌تر دارند - در انتظار فرصت و امکاناتی بیشتر هستند.

اما در خصوص ساختار مجله و احتراز آن از شکل ویژه‌نامه - یا پرونده موضوعی - ذکر چند نکته ضروری است: در ایران، الگوی ایدئال نشریه انتشار آن به صورت ویژه‌نامه است، یعنی مجموعه مقالاتی مرتبط و

به هم پیوسته که همگی موضوعی واحد را از منظرهایی گوناگون بررسی می‌کنند و در نهایت، سیر تحول یک مفهوم را در عرصه‌ها یا اعصار مختلف نشان می‌دهند. پیدایش و محبوبیت این الگو برای مجلات ایرانی مقارن بود با انتشار فصلنامه/رغنون، که در اوایل دهه هفتاد و در اوج فقدان کتاب‌های نظری، در هر شماره‌اش به موضوعی واحد می‌پرداخت و به خاطر کیفیت کماکان بی‌همتایش در انتخاب و ترجمه مقالات، بدل به الگویی برای هر نشریه‌ای شد که سودای کار فرهنگی جدی را در سر داشت، گرچه بعدها، چنان که در سایر نشریات دیدیم، فقط الگو بود که تکرار می‌شد نه کیفیت.

اکنون پس از گذشت دو دهه و با رونق ظاهری نظریه در نزد مخاطبان، هردم بر تعداد کتاب‌های نظری و تخصصی افزوده می‌شود. اگرچه هنوز خلاء عظیمی در عرصه نظریه به چشم می‌آید و هنوز بسیار مانده تا منابع مکفی مدون شوند اما دیگر نیازی هم نیست که مجلات جور کتاب‌های منتشر نشده را بردوش بکشند و از قالب خویش تهی شوند، چرا که مجموعه مقالات به هم پیوسته‌ای که این روزها دائماً، به سعی مترجمان - منتشر می‌شوند، آن وظیفه معهود را برعهده گرفته‌اند و کتاب‌ها خود وظیفه کتاب‌ها را بر عهده نمی‌دهند. پرداختن منسجم به موضوعی واحد را ایفا می‌کنند. در عوض، مجله می‌تواند به همان تنوع پیشین خویش که در سراسر دنیا متداول است بازگردد و طیف وسیعی از تحولات نظری را در بر بگیرد. جنگ یا کشاکش بودن، اگرچه ضعفی نابخشودنی برای کتاب است اما برای مجله امری ذاتی و ماهوی است. مسئله ثبات باید چشم‌اندازی وسیع از عرصه‌های مختلف نمایش، از نمایشنامه تا اجرا، نورپردازی، صحنه‌آرایی، اصرار بر آرگردانی، تاریخ تئاتر، نقد، تفسیر آثار کلاسیک یا مدرن و... را ترسیم کند. نمی‌توان دربارهٔ مفاهیم تئاتر حرف زد و فقط به یک عرصه یا مفهوم محدود شد. در عالم نمایش، سرعت و تنوع عرصه‌های بودنی چندان زیاد است که محدود کردن مطالعات به یک موضوع در حکم نادیده گرفتن بسیاری از مقولات مرتبط با آن است.

از طرف دیگر، اگر مطمئن بودیم که انتشار دسته‌دستی چند سالی دوام می‌آورد، آن‌گاه می‌شد با دسته‌بندی و برنامه‌ریزی دوراندیشانه‌تری حرکت کرد. البته وقتی چشم‌انداز یا امکانات چنین محدود است و اضطراب‌ها چنین گسترده، و ماجر تا حد نگرانی بابت زارادات کاغذ، تغییر یک شبه مدیران یا چرخش ناگهانی برنامه‌هایشان تنزل کرده است، آن‌گاه ناگزیر به صورتات می‌افتیم که موکول نمودن سایر موضوعات به سال‌ها و شماره‌های آتی چیزی جز خیال‌بافی ساده‌لوحانه و هدر دادن فرصت نیست. لاجرم پیوستگی درونی مقالات را بروح ذات ظاهرشان ترجیح دادیم تا بتوانیم چشم‌اندازی وسیع‌تر از تحولات نظری و عملی در تئاتر امروز جهان ترسیم کنیم.

در شماره نخست مجله، به غیر از یک مقاله، سایر مقالات به انتخاب شورای تحریریه و براساس نیاز به طرح مباحث جدید نظری تئاتر به مترجمان سفارش داده شد اما در شماره‌های محمل آتی، از میان مقالات تألیفی رسیده، آثاری انتخاب و منتشر خواهند شد تا میان آثار ترجمه‌شده و تألیفی توازن برقرار شود و امکان ارائه پژوهش‌ها و نظریه‌های ایرانی فراهم گردد.

نوشتن مقدمه بر چنین مجموعه‌ای بیش از هر چیز به جا آوردن مناسک یا تشریفات صوری است، زیرا آنچه که در مقدمه گفته می‌شود را باید در متن دید، به عبارتی دیگر، متن خود باید انعکاسی از آن اراده‌ای باشد که پشت متن نهفته است. در آخر تنها می‌توان امیدوار به فراهم شدن ثباتی بود که از شروط اولیهٔ تداوم این دفترهاست، به ویژه که برای طراحی و تولید مقالات تألیفی بیش از گذشته، نیاز به آینده است و چنین آینده‌ای فعلاً برای ما روشن نیست.